

Rada mládeže Slovenska (RmS)/ Slovak Youth Council - Česká rada dětí a mládeže / Czech Council of Children and Youth - Rubeus Egyesület

Fiatalok politikai részvétele a V4 országokban

Political participation of youth in V4 countries

Kutatási Beszámoló

Bevezetés

Az elmúlt évtizedben a visegrádi országok gazdasági és politikai helyzete alapvetően megváltozott, nagy társadalmi változások történtek, amelyek számos kérdést vetnek fel az országok jövőjét illetően. A változásokkal együtt több negatív társadalmi tendencia megjelent, amely meghatározó módon érintették a fiatalabb generációkat. Az egyik meghatározó társadalmi tapasztalat, a világgazdasági krízis eredményeképpen felerősödő gazdasági bizonytalanság, a mobilitás lehetőségeinek hiánya, az elképzelt életszínvonal, jövőkép megvalósíthatatlanságából eredő frusztráció, és ennek következményeként a fiatalok tömeges kivándorlása Nyugat-Európába. A másik, a kiábrándultság következményeképpen is kialakult, Európa-szerte megjelenő és felerősödő radikalizmus.

A "V4 országok fiataljainak politikai részvétele" című kutatás célja az volt, hogy feltérképezze a 15-24 évesek politikai attitűdjeit és politikai viselkedési mintáit. Elsődlegesen empirikus adatokat kerestünk annak leírására, hogy a cseh, a szlovák, a lengyel és a magyar fiatalok mennyire aktívak vagy passzívak a politikai részvételben, hogyan érzik, milyen hatással van a politika az életükre és ők mennyire képesek befolyásolni a saját és az országuk életét.

Az általunk készített kutatást szeretnénk felhasználni arra, hogy elindulhasson egy komolyabb szakmai és társadalmi párbeszéd a fiatalok társadalmi pozíciójáról, szerepéről. A másik célunk, hogy motiváljuk a szakmai és a politikai döntéshozókat a fiatalok számára is vonzó, pozitív jövőkép kidolgozására. Az eredményeink azt mutatják, hogy mind a négy

ország fiataljaira jellemző egy nagyon erős kritikai attitűd az országuk politikai intézményeivel szemben. Az is látszik ugyanakkor, hogy a fiatalok nem passzívan szemlélik a saját társadalmukat, és éppen ezért érdemes őket bevonni a megoldások megtalálásába is.

Itt szeretnénk megköszönni az egész kutatási csapat és a partnerszervezetek nevében a Visegrad Fund támogatását a projekt létrehozásában és abban, hogy elindulhatott egy társadalmi párbeszéd a fiatalok helyzetéről a V4 országokban.

Ez az összefoglaló Katarína Čavojská PhD kutatásvezető és projektvezető kutatási beszámolója alapján készült, az interpretációban, ahol releváns, ott külön kitértünk a magyar eredmények alaposabb ismertetésére. A felhasznált ábrák szintén az angol nyelvű kutatási beszámolóból származnak.

A kutatás háttere

A visegrádi országokat számos legújabbkori történeli és politikai esemény és társadalmi tapasztalat összeköti, idetartozik például a Európai Unióhoz való csatlakozás megélése, a politikai radikalizmus elterjedése vagy a fiatalok tömeges kivándorlása. Ugyanakkor lényeges eltérések is láthatóak az egyes országok gazdasági teljesítménye, politikai útja mentén. Felmerül a kérdés, mennyi a közös a jelenbeli társadalmainkban? A kutatás egyik kiindulópontja az a feltételezés, hogy mind a négy ország fiataljai szembekerülnek ugyanazokkal a dilemmákkal és ugyanazokkal a döntési lehetőségekkel. Azt feltételezzük továbbá, hogy a globalizálódás korában a tágabb értelemben vett kulturális hatások is megegyeznek, ugyanazokat a médiumokat használják, hasonló információik vannak a világról, hasonlóan értékelik helyzetüket.

A kutatás témái:

- Felnőtté válás: a fiatalok milyen mértékben képesek befolyásolni az életüket, a jövőbeni kilátásaikat;
- Fiatalok média használata: mennyi időt töltenek el és mire használják a közösségi médiát;
- Fiatalok politikai értékei és politikai attitűdjei, politikai magatartása;
- Fiatalok és a társadalmi elköteleződés, társadalmi szerepvállalás: fiatalok társadalmi, politikai szervezetekhez való csatlakozása, önkéntesség.

A fenti témákat több kérdésen keresztül, többféle módon megkérdeztük, a következő összefoglaló is ezt a struktúrát követi. A kutatás sok közös pontot talált, de jól láthatóak az egyes országok közti különbségek is:

- **Ami az önállóságot illeti, a magyar, a cseh és a szlovák fiatalok pozitívabbnak látják a helyzetüket, a lengyel fiatalok pesszimistábbak.**
- **A céljaik megvalósításában a fiatalok nagy többsége mind a négy országban elsősorban a szüleik, a barátaik, a partnereik morális támogatására számít, más közösségekhez (lokális közösségek, ifjúsági szervezetek, vagy egyházi közösségek) kevésbé kötődnek.**
- **A magánéletükben nagy szabadságot élnek meg a fiatalok, mind a négy országban képesek érvényesíteni az életstílusukkal, hitükkel kapcsolatos elképzeléseiket, lényegesen befolyásolni tudják az oktatásukkal kapcsolatos döntéseket, karrierjüket.**
- **Ugyanakkor mind a négy ország fiataljaira jellemző volt a saját politikai befolyásukkal, az országuk politikai intézményeivel szembeni szkepticizmus. A magyar fiatalok megdöbbenően negatívan látják ebből a szempontból a helyzetüket.**
- **A politika területén, a politikai pártokkal szemben a legnagyobb a fiatalok bizalmatlansága, lényegesen pozitívabb a véleményük a civil szervezetekről és a diákszervezetekről.**
- **Jól látszik az is, hogy a saját országuk politikai szervezetivel szemben az Európai Unió intézményeiről pozitívabban nyilatkoztak minden országban a megkérdezettek.**
- **A rendőrség és a hadsereg meglepően magas arányban élvezi a fiatalok bizalmát.**
- **Az online médiahasználat, ahogy várható volt, nagyon elterjedt ebben a korosztályban, elsősorban a Facebook és a Youtube. A legfontosabb online aktivitás a chatelés. A szűkebb vagy tágabb értelemben vett politikai aktivitás azonban online térben is kevésbé jellemző rájuk (a cseh és a lengyel fiatalok a**

legaktívabbak, és a magyar fiatalok a legpasszívabbak), bár a legtöbben innen szerzik a közélettel kapcsolatos információikat.

- A fiatalok ellentmondásosan gondolkodnak az állam szerepéről. Minden országban nagyon sokan fontosnak tartják az állam munkahely teremtő szerepét, de általánosságban az állam gazdaságba való beavatkozásáról vagy az energiaszektorbeli szerepéről már kevésbé egységesen gondolkodnak: míg a szlovák és lengyel fiatalok nagyobb mértékben támogatják az állami részvételt, a magyar fiatalok kevésbé.
- A fiatalok mindenütt fontosnak érzik a jogállamiságot, de a szabadságjogok védelmében kapcsolatosan kevésbé egységes a kép a négy ország között.
- A többség a demokráciát tartja a legjobb politikai berendezkedésnek, ugyanakkor a fiatalok legalább egynegyede nincs erről meggyőződve, köztük a legtöbb kételkedő (31%) magyar.

Mintaválasztás

A minta mind a négy országban reprezentatív nemre, a 15-19 éves és a 20-24 éves korosztályra és lakóhelytípusra valamint régióra.

Az adatfelvétel 2017 július első két hetében történt, egy online panel keretében. (Mind a négy országba ugyanazt a kérdőívet kapták meg a kiválasztott kitöltők, akik a kérdőívet elektronikus formában töltötték ki egymástól függetlenül.)

	15-19 évesek	20-24 évesek	Összesen
Csehország	318 fő	416 fő	734 fő
Szlovákia	294 fő	420 fő	714 fő
Magyarország	305 fő	397 fő	702 fő
Lengyelország	299 fő	409 fő	708 fő

A legfontosabb eredmények

Felnőtté válás: a fiatalok milyen mértékben képesek befolyásolni az életüket, a jövőbeni kilátásaikat

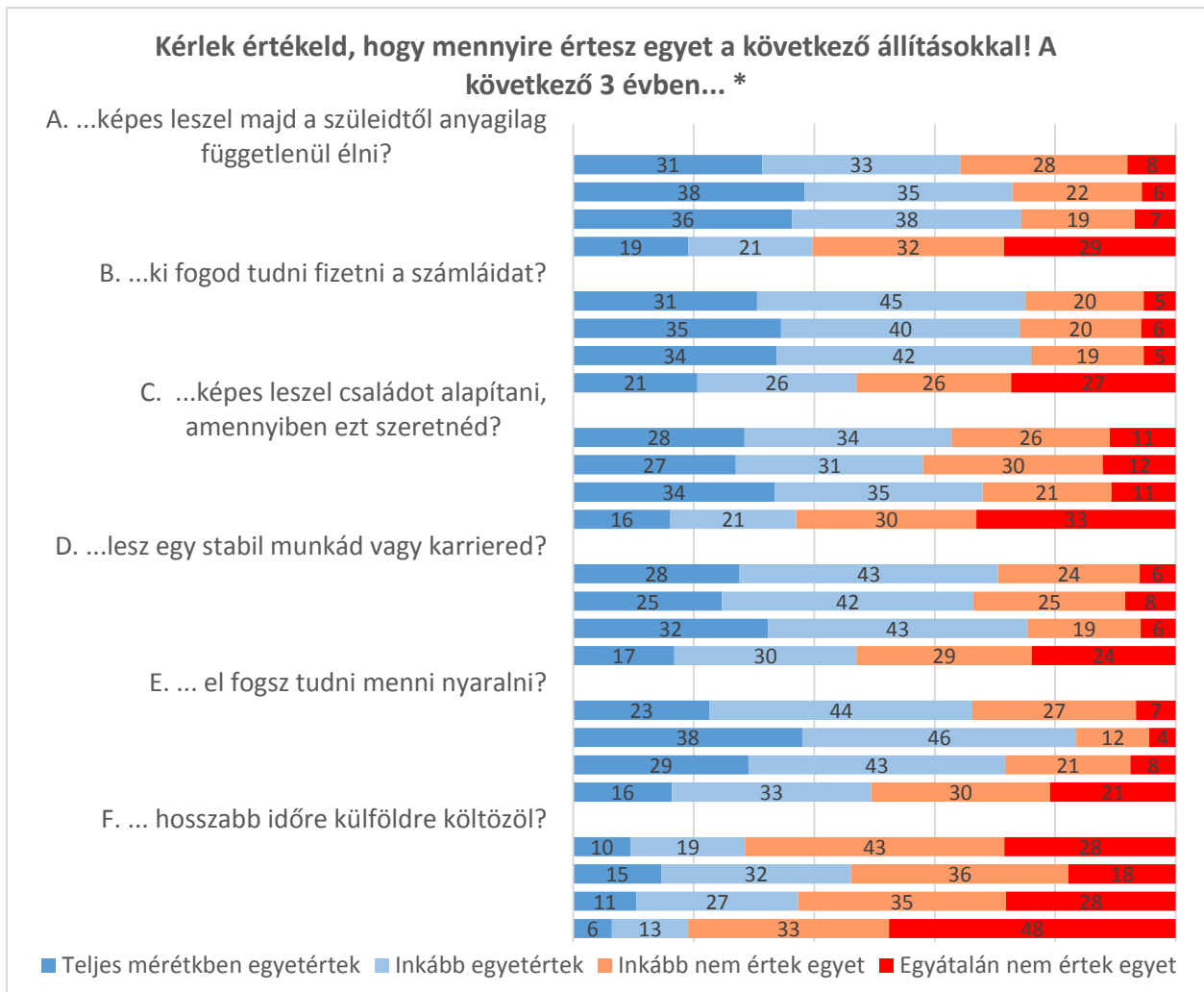
A kérdőívben az önállóságra vonatkozó blokk azt vizsgálta, hogy a fiatalok hogyan érzik, amennyiben szeretnék, akkor rendelkezhetnek-e a saját életüket befolyásoló tényezőkről: arról, hogy hol és hogyan, kivel szeretnének élni, mit szeretnének tanulni és milyen munkát szeretnének végezni. Az eredmények alapján, a cseh, a szlovák fiatalok és a magyar fiatalok alapvetően optimisták a közel jövőjüket tekintve, a lengyel fiatalok pesszimistábbak.

Az önállósodás első lépése a szülőktől való elköltözés. A szlovák fiatalok kétharmada, a cseh és a magyar fiatalok háromnegyede egyetértett abban, hogy ez belátható időn belül megvalósítható, amennyiben szeretnék. Ezzel szemben a lengyel fiataloknak csak a 40%-a érzi megvalósíthatónak a szüleitől való különköltözést.

Az önállósodás gazdasági vonatkozásában a fiatalok – a lengyelek kivételével – magabiztosnak tűnnek. A magyar fiatalok háromnegyede, a szlovákok 71%-a és a csehek 66%-a úgy gondolja, hogy fog találni egy stabil állást és ennek megfelelően mindhárom országban a válaszadók háromnegyede úgy gondolja, hogy ki fogja tudni fizetni a számláit. A lengyel fiatalok erről kevésbé magabiztosan vélekednek, a válaszadók 47%-a bízik abban, hogy három éven belül stabil állással fog rendelkezni, és ugyanígy 47% feltételezi, hogy fizetni tudja a számláit.

Arra a kérdésre, hogy el fognak-e tudni menni nyaralni, szintén hasonló arányokat mutatnak a válaszok. A szlovákok kétharmada, a cseh és a magyar fiatalok háromnegyede egyetértett, míg a lengyel fiatalok a fenti eredményekhez hasonlóan, pesszimistábban látták a lehetőségeiket, és közülük csak a válaszadók fele gondolta úgy, hogy megengedheti majd magának a nyaralást.

A családalapításra vonatkozóan a magyar fiatalok tűnnek a legpozitívabbnak, több, mint kétharmaduk elképzelhetőnek tartja a családalapítást 3 éven belül, amennyiben úgy hozza az élet. A szlovák és a cseh fiatalok közül ennél kicsivel kevesebben (62% és 58%) tartja megvalósíthatónak a családalapítást, de a lengyel fiataloknál ez az arány csak 37%.

Ahogy más kutatásokból sejteni lehetett, a fiatalok között relatív magas azoknak a száma, akik úgy gondolják, hogy külföldre költöznek a következő három évben. Legmagasabb az arányuk Csehországban, ahol a fiatalok közel fele (46%) tervezi ezt a lépést. Magyarországról több, mint a fiatalok harmada (37%), a szlovák fiataloknak 29%-a mérlegeli ezt a lehetőséget. Legkevésbé a lengyel fiatalokat foglalkoztatja a külföldre költözés (19%).

A visegrádi országok társadalmi számára az egyik legnehezebb élmény annak feldolgozása, hogy az Európai Unió csatlakozás után megindult egy masszív kivándorlás Nyugat-Európába. A kivándorlás, vagyis a hosszabb ideig tartó kintlélt, letelepedés mellett – már a rendszerváltástól kezdve - megnyílt a lehetőség a rövidebb-hosszabb ideig tartó a külföldi tartózkodásra, akár tanulmányi céllal, akár munkavállalás miatt. Ebből kiindulva, megkérdeztük a fiatalokat, rendelkeznek-e személyes tapasztalattal arról, hogy milyen külföldön élni.

A válaszok azt mutatták, hogy a megkérdezett fiatalok jelentős része már valóban töltött hosszabb időt egy másik országban. A szlovák fiatalok között voltak a legnagyobb arányban azok, akik három hónapnál több időt éltek külföldön (40%), őket követik a magyarok 34%-kal, majd a lengyelek (28%) és a csehek (24%).

A fiatalok jellemzően pozitív tapasztalatokkal tértek vissza, kevesen voltak, akikben negatív képet hagyott a külföldi tartózkodás.

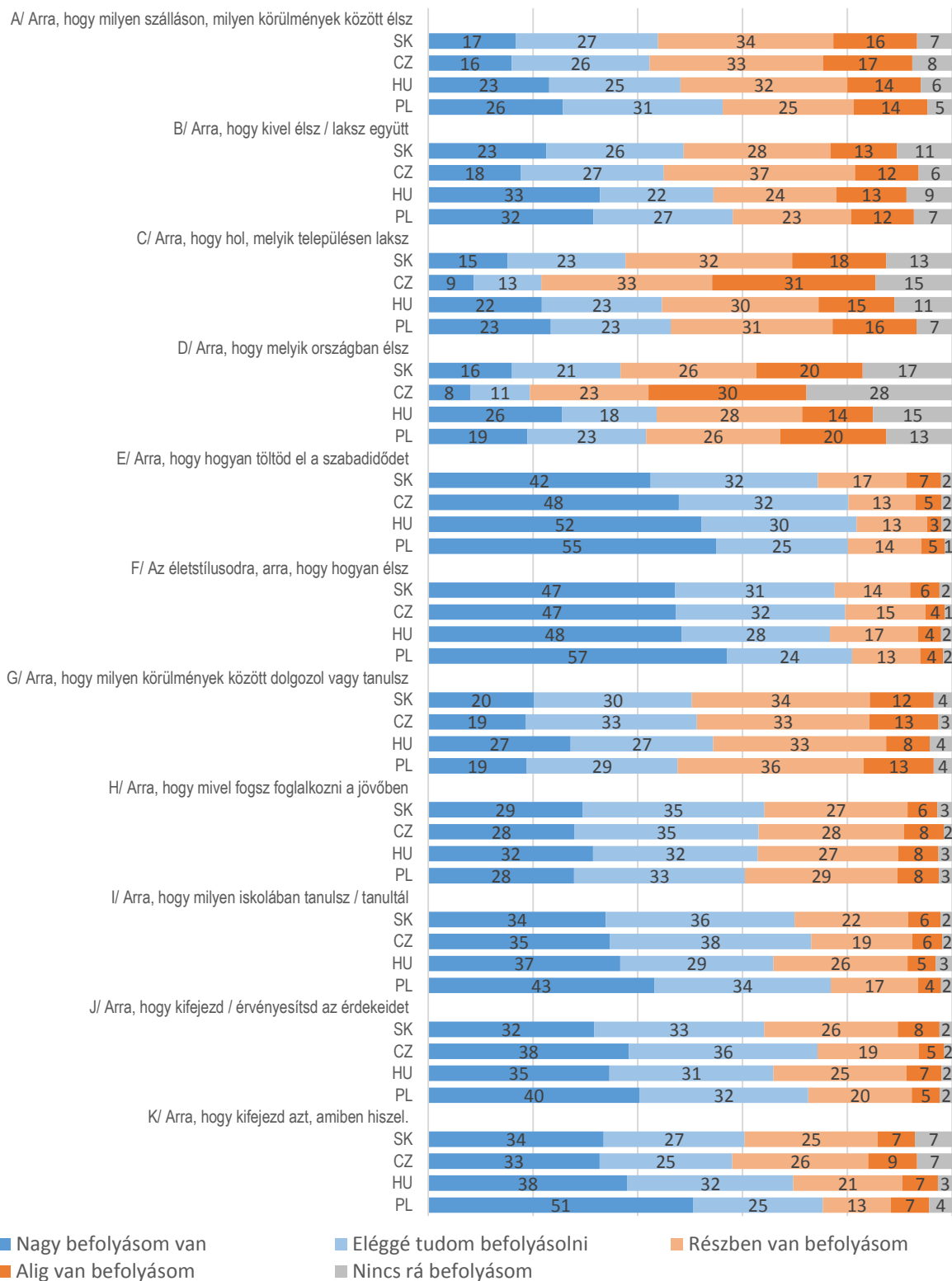
Az önállósodáshoz kapcsolódóan megkérdeztük a fiatalokat, hogy kitől kapják a legtöbb morális támogatást. A rangsor első része megegyezik a mind a négy országban. A legtöbb támogatást a család nyújtja a fiataloknak (a cseh és a szlovák fiatalok háromnegyede, a magyar fiatalok 72%-a és a lengyelek 69%-a jelölte meg), ezt követik a barátok (65% jelölte meg a lengyel és a szlovák fiatalok közül, 62% a csehek és 60% a magyarok közül), majd harmadik helyre kerültek a partnerek (54% a magyaroknál, 52% a lengyelek, 51% szlovákia és 47% a cseheknél). A többi közösség (iskola, munkahely, templom, helyi közösség, Facebook csoport) sokkal kevésbé jelent támogatást a fiataloknak.

A saját hazájuktól való morális támogatással kapcsolatosan a cseh, a szlovák és a magyar fiatalok hasonlóan negatívan gondolkodnak (Csehországban 7% illetve Szlovákiában és Magyarországon 8%-uk érzi úgy, hogy a hazájuk morálisan támogatja őket), viszont Lengyelországban ez az érték valamivel magasabb, 14%.

A kérdőív következő blokkja azt kívánta megvizsgálni, hogy a fiataloknak mekkora a befolyásuk az életkörülményeikre (kivel élnek együtt, milyen városban élnek, mivel töltik el a szabadidejüket, hol tanulnak tovább, érdekeik, meggyőződésük, hitük képviselése). Ez a blokk is mutatott egy érdekes eltérést, a lengyel fiatalok szinte minden tényező esetében, úgy tűnik, nagyobb szabadságot élveznek, miközben egy előző kérdéssorra adott válaszok, amely a három éven belüli önállósodás lehetőségeit vizsgálták, sokkal pesszimistább eredményt mutattak. A legnagyobb szabadságot a fiatalok saját életstílusuk megválasztásában és a szabadidejük eltöltésében élvezik. Könnyen kifejezik az érdekeiket, megélik a hitüket, és érvényesítik az oktatásukkal és a karrierjükkel kapcsolatos elképzeléseiket.

A lakhatással, választott lakóhelyükkel, országukkal kapcsolatosan kevésbé van lehetőségük önálló döntések meghozatalára, de természetesen ez összefügg az életkorukkal. Ugyanakkor érdemes visszautalni a jövőre vonatkozó elképzeléseikkel, amelyek azt sugallják, hogy a közeljövőben, valószínűleg összefüggésben a felnőtté válással és az anyagi függetlenséggel, a lakóhellyel kapcsolatos döntések is önállóan megtehetőekké válnak.

Mennyi befolyásod van a következő területekre?

Fiatalok média használata: mennyi időt töltenek el és mire használják a közösségi médiát

A közösségi médiával kapcsolatos szokások kisebb-nagyobb eltérést mutatnak a négy országban. Általánosságba igaz, hogy a visegrádi országok fiataljai a közösségi media kínálta lehetőségek közül elsősorban a Facebookot és vagy a Youtube-ot részesítik előnybe. A Facebookon a fiatalok fele naponta több, mint egy órát tölt el, a Youtube-on a magyar és a lengyel fiataloknak közel a fele, a szlovák fiataloknak közel az egyharmada és a cseh fiataloknak 38%-a tölt több, mint egy órát naponta. Olyan válaszadó alig akadt, aki nem használta volna ezeket a weboldalat.

A skála másik végén van a Twitter, ami a legkevésbé használt közösségi alkalmazás mind a négy országban. Az Instagram kevésbé népszerű, mint a Facebook vagy a Youtube, de a fiatalok több, mint fele használja, bár általában naponta kevesebb, mint egy órában. A Snapchat egyedül Lengyelországban éri el a 15-24 éves korosztály közel 60%-át, a többi három országban sokkal kevésbé népszerű, a szlovák és cseh fiatalok háromnegyede, a magyar fiatalok kétharmada nem használja ezt az applikációt.

A közösségi media használatának a legfontosabb célja mind a négy országban ugyanaz: elsősorban a chatelés, ettől lemaradva a barátok követése és a saját érdeklődési körrel összefüggő oldalak figyelése.

A webet szintén napi szinten használják információszerezésre és emailezésre a fiatalok. Mind a négy országban népszerűek a hírportálok és az oktatási oldalak is. A szlovák és a cseh fiatalok háromnegyede, a magyar és a lengyel fiatalok több, mint kétharmada naponta használja mindkét típusú oldalakat.

A politika és a politikai pártok tevékenysége igen kevésbé érdekli a fiatalokat, és ez minden vizsgált országban hasonló. Ahogy a közösségi médián is kevesen követik a politikai eseményeket, úgy általában is igaz, hogy a politikával összefüggő információk nem érdeklik csak minden tizedik fiatal.

A politikáról és a politikai pártok tevékenységével kapcsolatosan a legkedveltebb információs forrás minden országban a közösségi média és a televízió, mindkettőt a válaszadóknak több, mint a fele megjelölte. Az egyes országok között van némi eltérés, de a tendenciák hasonlóak. A hírportálok szerepe némileg kisebb a magyar és a lengyel fiataloknál (44% mindkettő esetében), a cseh fiatalok a többi három országnál nagyobb, a szlovák fiatalok

kiseb mértékben támaszkodnak az online hírportálokra. A hagyományos médiumok szerepe jelentősen kisebb, csakúgy, mint család, a barátok és a munkahelyi kollégák szerepe, bár a magyar fiatalokat a többi országnál nagyobb mértékben befolyásolja a családjuk.

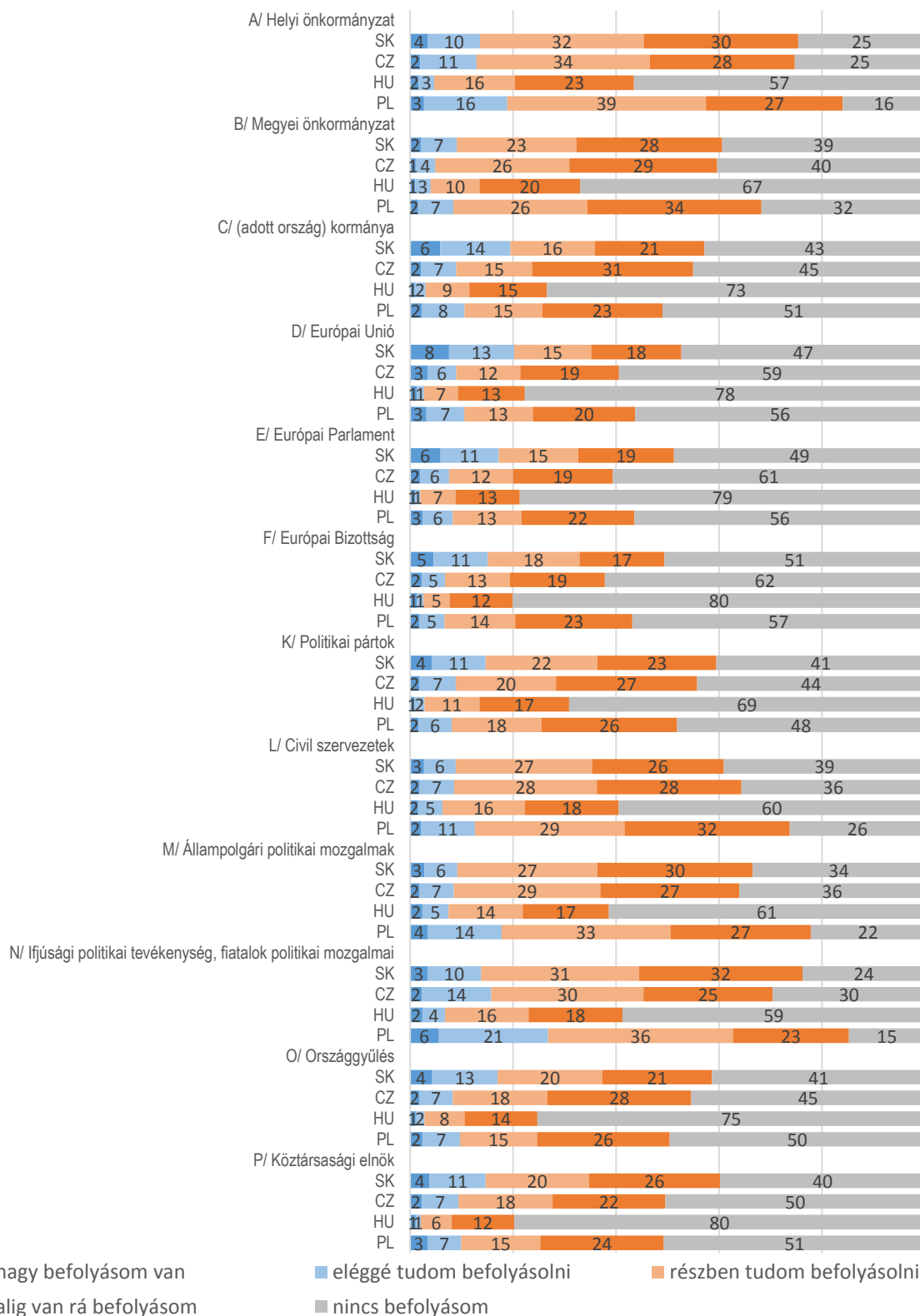
Fiatalok politikai értékei és politikai attitűdjei, politikai magatartása

Az egyes országok politikai tradíciói, kultúrája befolyásolja, hogy a fiatalok hogyan érzékelik, mennyire tudnak beleszólni az életüket meghatározó döntésekbe, az életüket meghatározó szervezetek, intézmények működésébe.

A saját életükkel kapcsolatos döntésekkel összefüggésben látható volt a fiatalok magabiztossága. A kérdőív több kérdésében előkerült a társadalmi és a politikai részvétel, az aktív állampolgárság, a társadalmi és politikai véleménynyilvánítás. Ehhez kapcsolódóan szerettük volna megnézni, hogy "visszafelé", a fiatalok hogyan látják, mennyire tudják befolyásolni az ország meghatározó politikai szintjeit. Természetesen, kevésbé valószínű, hogy valaki úgy gondolja, nagy befolyással bírhat az egyes politikai szereplők működésére, döntéshoztalára. Ugyanakkor, a demokratikus rezsimek az állampolgáraiknak beleszólási lehetőséget teremtenek a választásokkal, a szabadságjogok, vagy éppen a tiltakozások különböző módjainak biztosításával.

Mind a négy ország fiataljaira jellemző volt a saját politikai befolyásukkal szembeni szkepticizmus, de egyértelműen más tapasztalatokkal rendelkeznek a fiatalok az egyes országokban. Feltételezhető volt, hogy az Európai Unió intézményei lesznek a legkevésbé megfoghatóak, és a helyi intézmények, civil szervezetek a "legelérhetőbbek", és a szlovák, cseh valamint a lengyel fiatalok visszaigazolták ezt az elvárást. A magyar fiatalok esetében azonban ez nem állta meg a helyét, akár helyi, akár országos szintről, akár civil politikai szerveződésről van szó, a magyar fiatalok háromnegyede úgy látja, hogy nincs semmilyen vagy csak elenyésző a befolyásuk.

Mennyi befolyásod van a következő szervezetekre?

A vizsgált országok politikai berendezkedése és kultúrája visszatükröződik az egyes intézményekbe vetett bizalom kérdésében. Mind a négy országban a fiatalok kritikusan

szemlélik a politikai intézményeiket, de az általános tendencia mögött különbségek is láthatóak az egyes országok között. (Fontos megjegyeznünk, hogy az egyes intézmények szerepe az adott ország politikai életében eltérő.)

Ami az önkormányzatokat illeti, a bizalom jellemző a cseh és a lengyel fiatalok oldaláról (mindkét esetben 65%). Némileg kevésbé, de még inkább a bizalom a jellemző a szlovák fiatalokra (57%), a magyarok esetében a bizalmat szavazó és a bizalmatlanok csoportja közel azonos (51% versus 49%). A megyei önkormányzatok esetében Szlovákia kivételével hasonló a bizalmat szavazók és a bizalmatlanok aránya, azonban a szlovák fiataloknak csak az egyharmada bízik meg a megyei önkormányzatokban. (Szlovákiában a megyei önkormányzatok munkája, más országokhoz képest, közvetlenebbül befolyásolja a lakosság életét, tevékenységük láthatóbb).

A kormányzatba, a köztársasági elnökbe, a nemzeti parlamentekbe vetett bizalom erősen eltért a válaszadó fiatalok között. Szlovákiában a válaszadóknak csak az 59%-a bízik az elnökben és még ennél is kevesebben, csak az egyötödük bízik a kormányzatban és a parlamentben (19% illetve 21%). Lengyelországban, a köztársasági elnökbe vetett bizalom és a vele szembeni bizalmatlanság ugyanakkora mértékű, a megkérdezett fiataloknak csak az egyharmada bízik meg a kormányzatban, még ennél is kevesebb az országgyűlésben megbízók aránya. A cseh fiatalok esetében még inkább látható a politikai rendszerrel szembeni bizalmatlanság. A fiatalok 42%-a bízik meg az államfőben, 36% bízik a parlamentben és a fiatalok egyharmada bízik a kormányzatban. A négy ország fiataljai közül a magyarok fejezték ki a legnagyobb fokú bizalmatlanságot a politikai szereplőkkel szemben. Mindössze a fiatalok egynegyede bízik a kormányzatban (24%), az országgyűlésben (25%) vagy a köztársasági elnökben (26%).

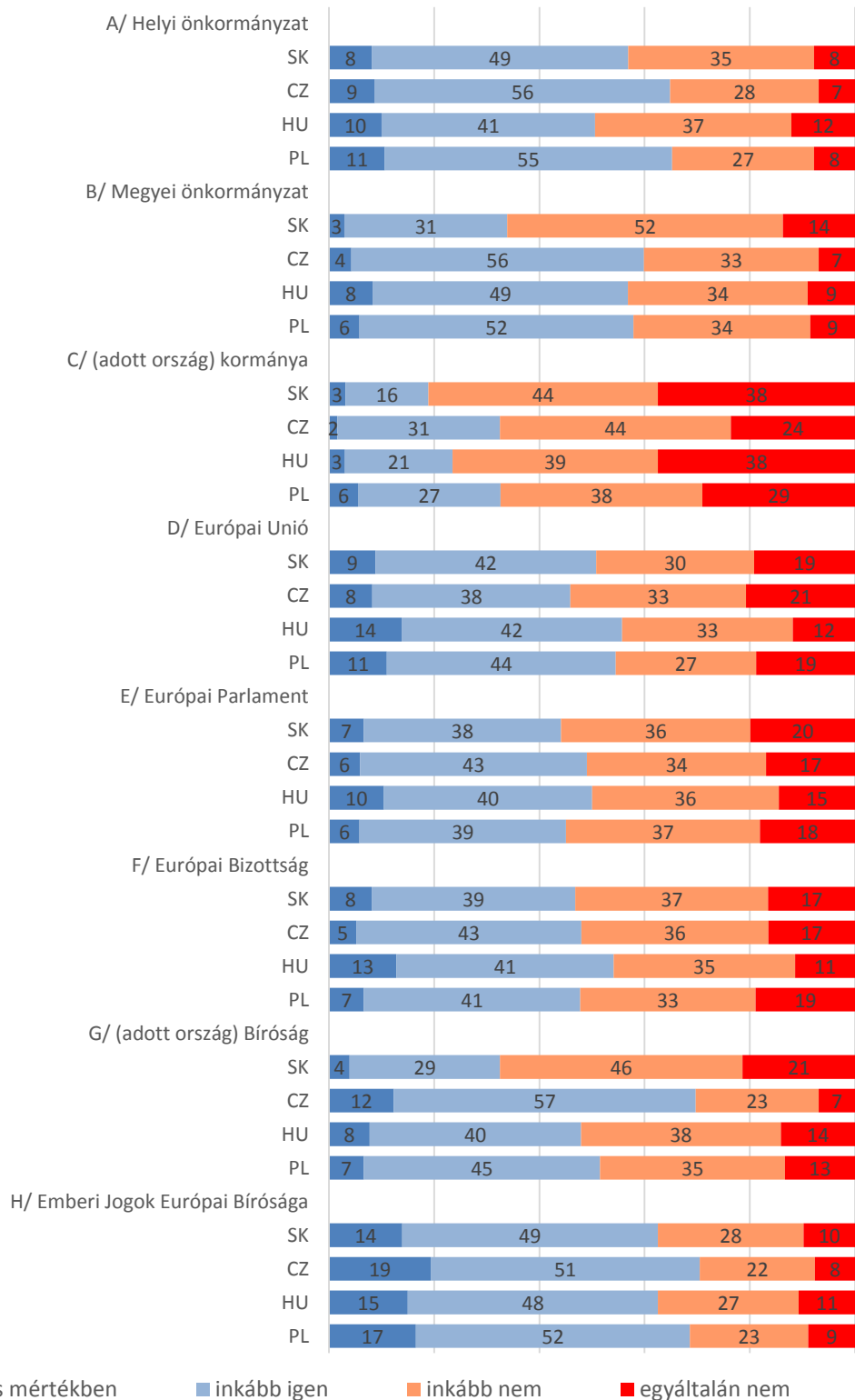
Meglepően nagy viszont az erőszakos szervezetekbe, a hadseregbe és a rendőrségbe vetett bizalom. Mind a négy országban a pozitív választ adók aránya bőven meghaladta a válaszadók felét, sőt ez egészen kiugróan magas a cseh és a lengyel fiataloknál. A hadsereg még a rendőrségnél is nagyobb bizalmat élvez a fiatalok között a visegrádi országokban, a cseh és a lengyel fiatalok 83%-a, a szlovák fiatalok 68%-a a magyar fiatalok 64%-a bízik meg ez utóbbiban. Ezzel szemben a bíróságokkal szemben negatívabb a fiatalok attitűdje, itt is a legpozitívabban a csehek nyilatkoztak (a megkérdezettek kétharmada), őket követik a

lengyelek (52%) és a magyarok (48%), majd, igen negatív véleményt képviselve, végül a szlovákok, ahol csak a fiatalok egyharmada jelezte, hogy megbízik országa bírósági szervezetében.

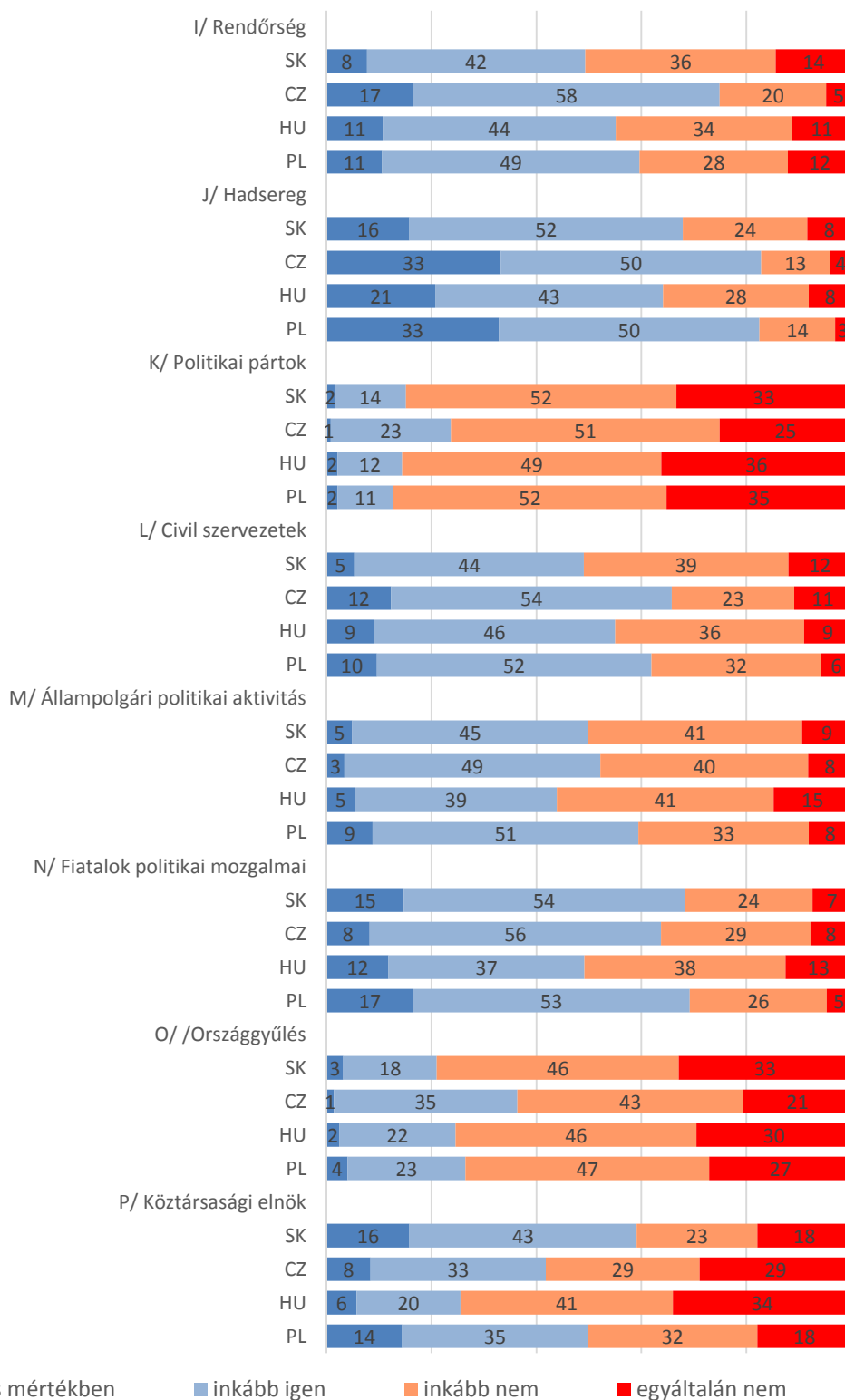
Az Európai Unió intézményeit illetően, kisebb eltérésekkel, de a négy ország hasonló képet mutat. Általánosságban az Európai Unióban, az Európai Parlamentben és a Bizottságban a megkérdezetteknek kb. a fele nyilatkozott pozitívan, a legpozitívabbak a magyarok voltak. Viszont az Emberi JOgok Európai Bíróságáról az összes országban pozitív kép él, és ennek a szervezetnek a tevéknységében bíznak a fiatalok leginkább.

A legnagyobb elutasítottság a politikai pártokkal szemben jellemző minden országban. A cseh fiataloknak 24%-a bízik meg valamennyire a politikai pártokban, a szlovák fiataloknak 16%-a, a magyar fiataloknak 15%-a és a lengyel fiataloknak a 13%-a. A civil szervezetekről, politikai pártokhoz nem közvetlenül köthető vagy civil szerveződésből induló politikai tevékenységekről és az ifjúsági szervezetekről is kedvezőbb a fiatalok véleménye, ezeket a megkérdezettek közel 50%-a támogatja. Mindez tovább erősíti a jelenlegi politikai kultúra és a politikai szereplők elutasítottságának tapasztalatát.

Mennyire bízol meg a következő intézményekben vagy tevékenységekben?

Mennyire bízol meg a következő intézményekben vagy tevékenységekben?

A kérdőívben az állam működésével, a politikai berendezkedéssel és ahhoz köthető politikai értékekkel összefüggésben is kérdéseket. Az eredmények azt mutatják, hogy egyik országban

sem jellemző egy konzervens politikai berendezkedés, vagy értékrend egyöntetű képvislete. A fiatalok bizonyos kérdésekben elfogadják a nagyobb állami felelősségvállalást, vagy a határozott állami fellépést, az egyéni jogok korlátozását, míg más területen egyértelműen az egyéni szabadság, vagy éppen a demokrácia mellett állnak ki.

Mind a négy országban a legtöbb támogatást az az állítás kapta, miszerint az államnak biztosítania kell a munkát mindenki számára, aki dolgozni szeretne, és egyértelműen az állam feladatának tartják a jövedelmi különbségek csökkentését is. Ugyanakkor az állam beavatkozását a gazdaságba lényegesen kevesebben támogatták, bár a szlovák és a lengyel fiatalok között többségben vannak az állami beavatkozást támogatók aránya, a cseheknél és a magyaroknál "csak" 45%.

A szabadságjogokat illetően, a fiatalok mindenütt támogatják a demokratikus politikai berendezkedést és a jogállamiságot, és mindenütt többségben vannak a cenzúrát illetve az egyéni szabadságok korlátozását elutasítók (legmagasabb az arányuk a magyar fiatalok között).

A migrációval kapcsolatos vélemények vizsgálata nem volt célja ennek a felmérésnek, de a visegrádi országok lakosaiban a migránsokról élő negatív kép visszatükröződik a fiatalabb generációk véleményében is. Különböző mértékben, de minden országban kevesebben voltak azok, akik egyetértettek azzal az állítással, hogy "A bevándorlóknak jogukban úgy élni az életüket, ahogyan szeretnék." A lengyel fiataloknak 45%-a, a szlovák fiataloknak 37%-a, a cseh fiataloknak 34%-a, a magyaroknak 28%-a fogadta el a fenti állítást. A másik, a politikai közbeszédben időnként kiemelt kisebbséggel, a melegekkel szemben lényegesen megengedőbbek a fiatalok.

A környezetvédelem kérdése általában fontos a fiatalabb generációknak, és ez a felmérés is alátámasztotta ezt, a fiatalok többsége mind a négy országban támogatta a környezetvédelem fontosságára vonatkozó kérdéseket. Ugyanakkor, a szlovák és a cseh fiatalok egyharmada, a magyar és lengyel fiatalok majdnem fele egyet értett azzal az állítással, hogy "Szerintem vannak a környezetvédelemnél sokkal fontosabb dolgok is".

A kérdőív kitért a fiatalok előítéletességének, idegenellenességének vizsgálatára is. Mind a négy országban hasonló tendenciák figyelhetőek meg. A legnagyobb elutasítottság a

droghasználókkal szemben látszik mindenütt. Szlovákiában és Csehországban a megkérdezettek háromnegyede, Magyarországon 70%-a, Lengyelországban a megkérdezett kétharmada nem szeretne droghasználót szomszédjának. A devianciák közül a következő Szlovákiában, Magyarországon és Lengyelországban az alkoholizmus (61% mindhárom országban), a cseheknél némileg nagyobb a tolerancia, náluk ezt a megkérdezett fiatalok 50%-a jelölte meg. Ezt követi a börtönviseltek elutasítása, ami Szlovákiában, Csehországban és Magyarországon 56%, Lengyelországban 48%. A cigányokkal szembeni fenntartás jellemző a szlovák fiatalok kétharmadára, a csehek 63%-ra és magyarok 53%-ra. A bevándorlókkal szembeni ellenérzések is visszatükröződtek a fiatalok válaszaiban, bár országonként eltérő mértékben. A szlovák és a magyar fiatalok esetében a bevándorlók elutasítása 56%, a cseheknél 50%, a lengyeleknél csak 37%. Ugyanakkor a lengyel fiatalok utasítják el leginkább a muzulmánokat (58%) és az arab országokból érkezőket (52%). A magánélethez, a párválasztáshoz (homoszexualitás) köthető előítéletek kevésbé meghatározóak.

Fiatalok és a társadalmi elköteleződés, társadalmi szerepvállalás: fiatalok társadalmi, politikai szervezetekhez való csatlakozása, önkéntesség

Ha összesítve nézzük, a visegrádi országokban nem túl népszerű az ifjúsági szervezetekhez való csatlakozás, a fiatalok többségének nincs ilyen tapasztalata. Szlovákiában a válaszadók 13%-a tagja valamilyen ifjúsági szervezetnek, 20%-nak volt korábban ilyen tapasztalata, de kétharmaduk, 68% soha nem csatlakozott semmilyen ifjúsági szervezethez. Csehországban a válaszadók 12%-a rendelkezik jelenleg tagsággal, 26%-uk korábban volt tag, de a többség, 62% nem csatlakozott semmilyen ifjúsági szervezethez. Magyarországon 12% jelenleg tag, 23% korábban csatlakozott, és itt is a csehekhez hasonlóan, a válaszadók 65%-ának nem volt ilyen tapasztalata még. Az arány kicsit kedvezőbb Lengyelországban, ahol a fiatalok 40%-a csatlakozott ifjúsági szervezethez, 18% jelenleg is rendelkezik tagsággal. 23% korábban volt rövidebb vagy hosszabb ideig tag.

Az önkéntesség tekintetében eltérőek a szokások mind a négy országban, azonban néhány általános megállapítást tehetünk: rendszeres önkéntes munkát végző fiatalok aránya mind a négy országban alacsony, és jellemzőbb az alkalmi önkéntes munkavégzés. Viszonylag magas azok aránya, akik még soha nem végeztek önkéntes munkát.

Ami a jelent (vagyis a lekérdezés időpontját) illeti, Csehországban és Szlovákiában azon fiatalok aránya, akik rendszeresen végeznek önkéntes munkát 11%, azok, akik csak alkalmi jellegűen 20% illetve 32%. Magyarországon a rendszeres önkéntes munkát végzők aránya 6%, az alkalmi jelleggel önkénteskedők aránya 38%, és Lengyelországban az első érték 10%, a második 23% .

A cseh fiatalok 40%-a, a szlovák fiatalok 35%-a még soha nem végzett önkéntes munkát, ez az arány némileg alacsonyabb a másik két országban: Magyarországon 29%, Lengyelországban 27%, de ehhez hozzátartozik, hogy Magyarországon 2016-tól az érettségi bizonyítvány kiadásának a feltétele a közösségi szolgálat teljesítése.

A felmérésben megkérdeztük a fiatalokat, hogy az elmúlt 12 hónapban részt vettek valamilyen nyilvános és/vagy politikai tevékenységben. A felsorolásban szerepeltek társadalmi és politikai kérdések különböző formában történő megvitatása, a kérdésekben elfoglalt vélemények kinyilvánítása. A négy ország közül elsősorban a lengyel és a cseh fiatalokra volt jellemző a politika és társadalmi kérdések melletti aktivitás, a szlovák és a

magyar fiatalok közül sokkal kevesebben vettek részt bármilyen társadalmi vagy politikai kérdés megvitatásában illetve nyilvánították ki a véleményüket bármilyen módon.

A leggyakrabban említett aktivitás minden országban a barátokkal és a családtagokkal történtő társadalmi vagy politikai témájú beszélgetés volt, de míg ez a megkérdezett lengyel és cseh fiataloknak a felét érintette, addig a szlovák fiataloknak közel 40%-át, de a magyar fiataloknak csak közel az egyharmadánál fordult elő az elmúlt egy évben. Az iskolai környezetben kevésbé kerülnek elő ilyen kérdések, csakúgy mint a munkahelyeken.

Az online téren való aktivitás inkább passzív formában kerül elő, tehát társadalmi vagy politikai témájú honlapok követése, ezzel kapcsolatos cikkek, oldalak, videók továbbküldése, megosztása. Az online felületek ilyen célú használata a lengyel és a cseh fiataloknak közel az egyharmadára volt jellemző (32% illetve 31%), a szlovák fiataloknak a 24%-ra, míg a magyaroknak csak a 15%-ra.

Ebben a blokkban is megegyezően rákérdeztünk az önkéntességre, mint a társadalmi felelősségvállalás, aktivitás egyik fajtájára. Összesítve a visegrádi országok fiataljainak egynegyede végzett valamilyen önkéntes tevékenységet az elmúlt 12 hónap folyamán: a magyar fiatalok 29%-a, a lengyel fiatalok 28%-a, míg a szlovák és cseh fiatalok ennél minimálisan kevesebben (24% és 23%-uk) számoltak be ilyen tevékenységről.

Ahogy egy korábbi blokkban jól látszott, a fiatalok az életük több területén is önállóságot, határozottságot mutatnak. Ez igaz a politikai, társadalmi véleménynyilvánításra, aktivitásra is, a 15-24 éves korosztály leginkább saját maga dönti el, hogy milyen témákat vállal fel. A szlovák fiatalok 57%, a lengyel és a cseh fiatalok kétharmada úgy nyilatkozott saját maguk döntöttek, a magyar fiataloknál ez az arány meghaladta a válaszadók háromnegyedét (78%)

A fiatalok politikával, politikai részvétellel kapcsolatos attitűdjüket azon keresztül is megnéztük, hogy a fiatalok hogyan vélekednek a választásokról és a politika fiatalok életére gyakorolt hatásáról. Közép-Európára alapvetően jellemző a politikával szembeni szkepticizmus és kiábrándultság, ez egyértelműen megjelent a felmérésre adott válaszokban is.

A választásokkal kapcsolatosan már nagyobb eltérés mutatkozik a fiatalok között: a lengyelek több, mint háromnegyede (78%), a szlovák fiatalok 71% egyetértett vagy erősen egyetértett

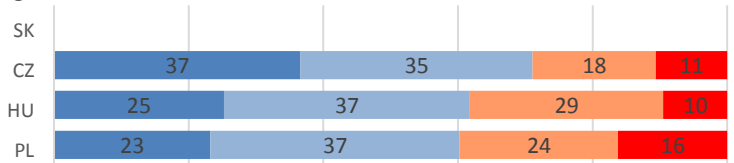
azzal az állítással, hogy a parlamentális választásokon való részvétel állampolgári kötelesség. Kiseb mértékben osztották ezt a véleményt a másik két ország fiataljai, a csehek 62%-a, míg a magyarok 60%-a értett egyet az állítással. Ugyanakkor, azt is gondolják a fiatalok, hogy a választásoknak van hatása az életükre, bár az előzővel fordított sorrendben alakult az egyetértők aránya: magyarok 78%-a, a szlovákok 68%-a, a csehek 64%-a és a lengyel fiatalok 60%-a gondolja úgy, hogy a választásoknak eredményének van hatása az életükre. (Ez az eredmény figyelemre méltó különösen a korábbi válaszokkal összevetve, ahol a fiatalok alapvetően úgy ítélték meg, hogy kevés a befolyásuk a politika különböző szereplőire.) A helyi választásokon való részvételt is ugyanolyan fontosnak tartják, mint a parlamenti választásokon való részvételt, de magát az országos választásokat fontosabbnak gondolják a fiatalok mindenütt a helyi választásoknál. A fentiekkel némileg ellentmondásban, de mind a négy országban a többség úgy érezte, hogy ennek ellenére, a saját életére a helyi közösség bír a legnagyobb hatással. Az olyan proaktív megállapításokat, mint “a választás egy lehetőség az érdekeink demonstrálására” a lengyel és a szlovák fiatalok hasonlóan magas arányban (78% és 73%) vallották, míg a magyarok 63%-a, a csehek 58%-a értett egyet a kijelentéssel.

Néhány állítás kapcsán a visegrádi fiatalok nagyon egyformán és egyforma magabiztossággal vélekedtek: mind a négy országban 80% körüli azoknak az aránya, akik szerint a politikusok nem igazán törődnek velük, illetve akik szerint a politikának új arcokra, új vezetőkre van szüksége. A szkepticizmus további jele, hogy minden országban a fiatalok többsége úgy gondolta, hogy a politikai pártok között nincs nagy különbség, és egyedül a lengyel fiatalok között vannak minimálisan többségben (51%), akik szerint érdemes csatlakozni politikai pártokhoz. A szlovák fiatalok 40%-a, a cseh fiatalok 41%-a egyetértett ezzel az állítással, de a magyaroknak csak a negyede szerint érdemes csatlakozni.

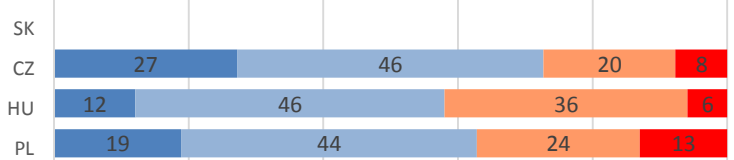
Az ifjúsági szervezetek politikai súlyával kapcsolatosan mind a négy országban szkeptikusak a fiatalok, de a politikai pártoknál egyértelműbben pozitívabbnak ítélik meg az ifjúsági szervezetekhez való csatlakozás értelmét. Az ifjúsági szervezeteket mind a négy országban nagyobb arányba kötötték a civil szervezetekhez, mint a politikai pártokhoz.

Mennyire értesz egyet vagy nem a következő állításokkal?

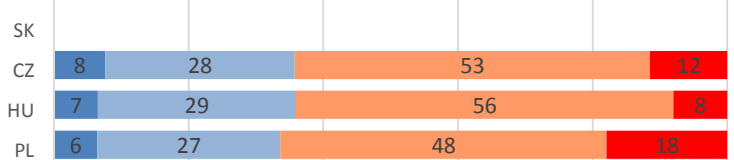
A/ A parlamenti választásokon való részvétel állampolgári kötelesség.

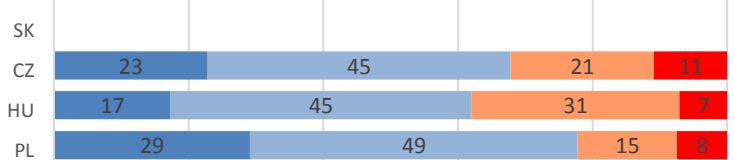
B/ A választás megadja azt az esélyt, hogy kifejezzük az érdekeinket.

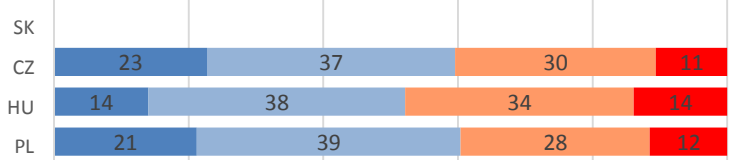
C/ A helyi választások fontosabbak, mint az országgyűlési választások.

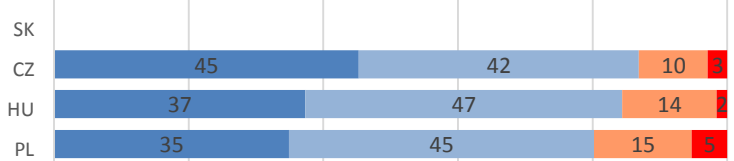
D/ A parlamenti választások befolyásolják az életünket.

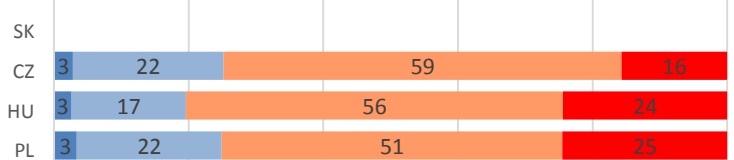
E/ Tulajdonképpen minden politikai párt ugyanolyan.

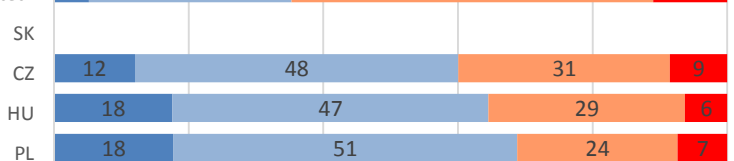
F/ A politikának szüksége van új arcokra, új vezetőkre.

G/ Az ifjúsági szervezetek képesek befolyásolni a kormányzati...

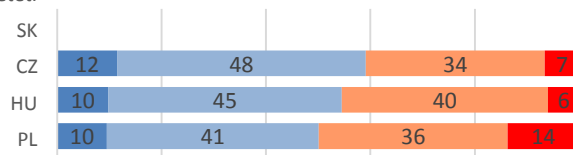
H/ Az Európai Unió képes befolyásolni a magyar fiatalok életét.

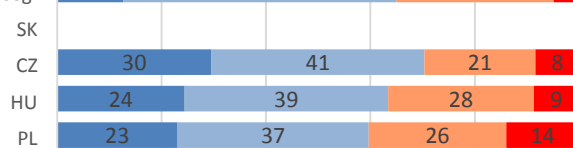
■ teljesen egyetértek ■ inkább egyetértek ■ inkább nem értek egyet ■ egyáltalán nem értek egyet

Mennyire értesz egyet vagy nem a következő állításokkal?

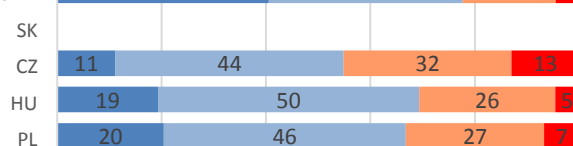
I/ A szomszédos országok kormányai befolyásolják a fiatalok életét.

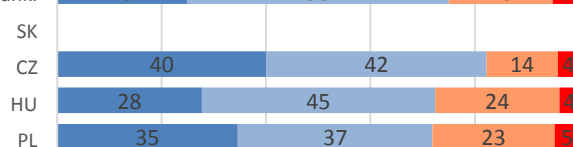
J/ A helyi választásokon való részvétel állampolgári kötelesség.

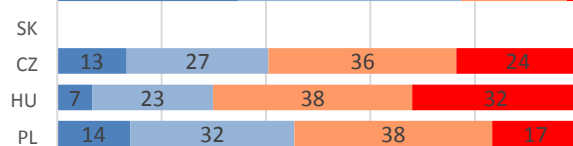
K/ Ami leginkább hat az életünkre, az a helyi közösség, ahol élünk.

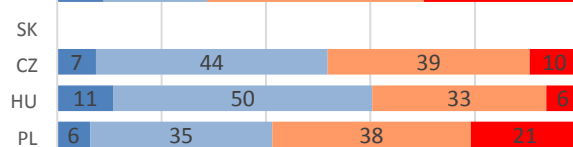
L/ A politikusok nem törődnek velünk.

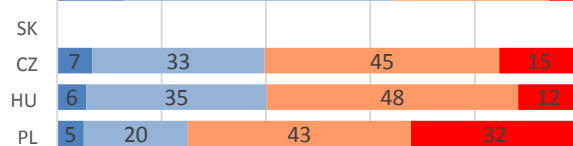
M/ A választások csak pénz- és időpocsékolás.

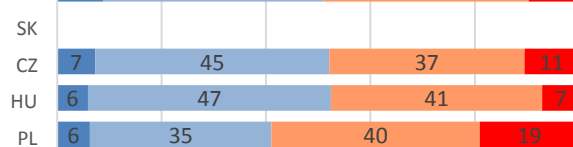
N/ Megéri ifjúsági szervezetekhez csatlakozni.

O/ Megéri politikai pártokhoz csatlakozni.

P/ Megéri civil szervezetekhez csatlakozni.

■ teljesen egyetértek ■ inkább egyetértek ■ inkább nem értek egyet ■ egyáltalán nem értek egyet

Mennyire értesz egyet vagy nem a következő állításokkal?

